

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНТРАКТІВ FIDIC В ДОРОЖНЄ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

PROBLEMS AND PROSPECTS FOR IMPLEMENTING FIDIC CONTRACTS IN THE ROAD SECTOR OF UKRAINE

Канін Олександр Петрович, кандидат технічних наук, доцент, Національний транспортний університет, кафедра транспортного будівництва та управління майном, професор, kaninap@ukr.net,

<https://orcid.org/0000-0001-6849-2505>

Харченко Анна Миколаївна, кандидат кандидат технічних наук, доцент, Національний транспортний університет, кафедра транспортного будівництва та управління майном, доцент, anna-x3@ukr.net,

<http://orcid.org/0000-0001-8166-6389>

Цинка Анатолій Олександрович, Державне підприємство «Державний дорожній науково-дослідний інститут імені М.П. Шульгіна» (ДП "ДерждорНДІ"), перший заступник директора ДП "ДерждорНДІ", tsinka_80@ukr.net,

<https://orcid.org/0000-0002-0357-2325>

Анотація. Проведено правовий аналіз проблем впровадження типових контрактів FIDIC в дорожнє господарство України. Встановлено основні перепони до гармонізації умов і вимог FIDIC локальному законодавству України, виходячи з досвіду різних країн світу. Приведені основні переваги використання типових контрактів FIDIC у будівництві. Наведено шляхи та перспективи регулювання питання застосування стандартів FIDIC дорожнім господарством України.

Ключові слова: типові контракти FIDIC, гармонізація, імперативні норми, Загальні Умови, Спеціальні Умови, договір підряду.

Вступ. Однією з причин того, що зарубіжні інвестори вважають за краще використовувати типові контракти FIDIC, а не національні договірні моделі, передбачені вітчизняним цивільним законодавством, є спрямованість зазначених типових контрактів на формування системи управління інвестиційно-будівельним проектом. Типовий контракт FIDIC є не тільки і не стільки юридичний факт, який породжує підрядне відношення, скільки інструмент проектного менеджменту, що дозволяє ефективно управляти діяльністю учасників інвестиційно-будівельного процесу [1].

Мета і методи. Аналіз світового досвіду щодо розроблення окремих норм законодавства для реалізації контрактів FIDIC дозволив виявити головні проблеми гармонізації умов і вимог FIDIC локальному законодавству різних країн світу. До головних з них можна віднести:

- фундаментальні відмінності між цивільним правом і загальним правом, які покладено в основу створення стандартів FIDIC;
- різний ступінь державного регулювання будівництва в розвинутих країнах, країнах з перехідною економікою та в країнах, що розвиваються;
- поширеність застосування стандартів FIDIC у будівництві, яке здійснюється за кошти Світового Банку, ЄБРР та інших світових фінансових інституцій;
- застосування стандартів FIDIC розвинутими країнами, які мають власні ефективні стандарти будівельних контрактів (Великобританія, Німеччина, Франція, США, Японія тощо), у випадках, коли вони є учасниками міжнародних проектів;
- не зовсім вдалі і важкі спроби пристосування стандартів FIDIC до локального законодавства країн Центральної і Східної Європи (наприклад, в Угорщині, Польщі, Румунії);
- необхідність законодавчого закріплення статусу і повноважень інженера-консультанта, які відповідають вимогам FIDIC;
- нешироке застосування стандартів FIDIC між резидентами однієї країни;
- відсутність у деяких країнах світу, зокрема в Україні, автентичного перекладу стандартів FIDIC, затверджених в установленому порядку;
- неврегульованість місцевого законодавства в країнах з перехідною економікою, що породжує розбіжності між окремими законодавчими і іншими нормативними актами.

Проте, попри всі зазначені проблеми, застосування стандартів FIDIC, як показала світова практика, обіцяє досить суттєво підвищити ефективність виконання будівельних проектів. Впровадження стандартів FIDIC забезпечує плавність і прозорість управління будівельними проектами, справедливе розподілення ризиків між замовниками і підрядниками, зменшення затримок і перевитрат.

Виходячи з зазначеного, основною метою дослідження є виявлення передумов та труднощів щодо впровадження та використання стандартів FIDIC в Україні.

Результати і пояснення. Типові умови FIDIC розроблені на основі загального права, що покладене в основу британських національних контрактів будівельного підряду, тому текст стандартів FIDIC надмірно детальний, прописаний до дрібниць, але складною мовою, і в ньому відсутня строга, продумана і логічно вибудована система, що утруднює його розуміння і використання на практиці в багатьох країнах з відмінною системою права [2].

Це призводить до необхідності порівняти деякі положення українського права і типових контрактів. Порівняльний аналіз типових контрактів і норм Цивільного Кодексу України (далі – ЦК) носить умовний характер, так як порівнювати можна тільки порівнянне, тобто предмети одного порядку. Наприклад, типові контракти FIDIC і ЦК України є предметами різного порядку, але в обох випадках закріплені положення, присвячені регулюванню договору будівельного підряду. Сенс подібного порівняння має переважно прагматичний характер, і полягає в тому, щоб визначити суперечності між типовими контрактами і нормативно-правовими актами України. Виявлення таких протиріч може сприяти адаптації типових контрактів при їх застосуванні в Україні [3].

Отже, порівняльний аналіз і виявлення невідповідностей чинних нормативно-правових актів та нормативно-технічних документів окремим положенням здійснення контрактів за вимогами FIDIC є достатньо складною задачею, яка потребує перевірки типових контрактів FIDIC на їх відповідність або невідповідність законодавству України. По-перше, потрібно проаналізувати методичні рекомендації, які дає FIDIC щодо використання різних проформ FIDIC для різних будівельних проектів та адаптації своїх стандартів до національних правових систем, зокрема України. По-друге, необхідно з'ясувати, які саме вітчизняні правові норми протирічать імперативним нормам FIDIC (або навпаки) і яким чином їх можна узгодити. При цьому особливу увагу потрібно звернути на специфіку проектів дорожнього господарства України, які здійснюються на основі державного замовлення з використанням бюджетних коштів.

Структура міжнародних контрактів за FIDIC дозволяє здійснити їх адаптацію до різних будівельних проектів і до різних законодавчих вимог [4]. Поряд з численними статтями, які можуть широко застосовуватися, існує ряд положень, які підлягають обов'язковій зміні з урахуванням специфічних обставин і країни, в якій виконується будівництво об'єкта.

FIDIC особливо підкреслює важливість адаптації при укладанні типових контрактів FIDIC між резидентами однієї країни. Слід підкреслити, що алгоритм адаптації повинен включати розгляд кожного пункту Загальних умов контракту на предмет відповідності імперативним нормам локального законодавства.

Якщо положення, що розглядається, не суперечить імперативним нормам і відповідає вимогам та інтересам замовника, то текст цього положення залишається в незмінному вигляді. В іншому випадку в нього вносяться зміни, шляхом відповідної вказівки в Особливих умовах. У схематичному вигляді алгоритм адаптації представлений на рис. 1 [5].

Слід зауважити, що Особливі умови контракту завжди мають більш високий пріоритет, ніж Загальні умови (так як вони містять зміни, внесені в Загальні умови).

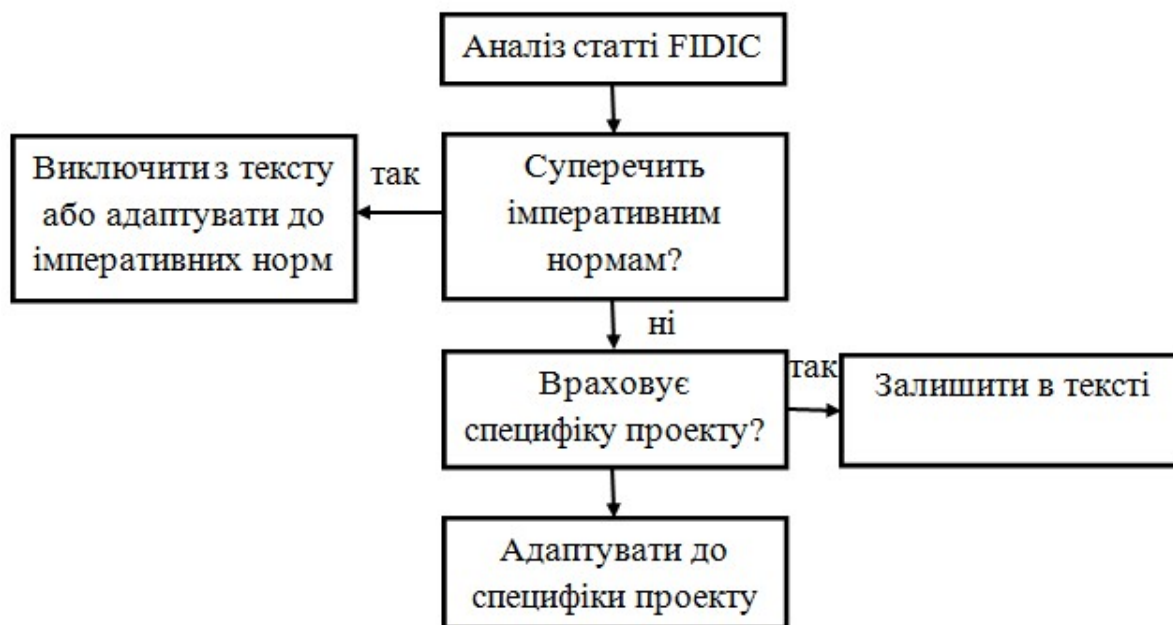

Рисунок 1 – Алгоритм адаптації статей Загальних умов FIDIC
Figure 1 – Algorithm for adaptation of FIDIC General Conditions articles
Джерело: [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Адаптовано авторами

Запропонований нами алгоритм адаптації національних нормативно-правових актів до загальних вимог FIDIC наведений на рис. 2. Цей алгоритм повинен бути застосований до кожної статті Загальних умов FIDIC.

Проведемо порівняльний аналіз норм українського законодавства, що визначають функції технічного замовника та Умов договору на будівництво (Червона книга FIDIC 1999 г.) [6].

За нормативно-правовими актами України термін «контракт» не вживається в Законі України «Про публічні закупівлі» [7], також цей термін не вживається в Цивільному Кодексі України (ЦК України) [8].

Проте, в Господарському Кодексі України (ГК України) [9] у статті 13 «Державне замовлення, державне завдання», п. 2 дано таке визначення: «Державний контракт - це договір, укладений державним замовником від імені держави з суб'єктом господарювання - виконавцем державного замовлення, в якому визначаються економічні та правові зобов'язання сторін і регулюються їх господарські відносини». Тобто, «контракт» і «договір» тут є тотожними поняттями. Крім того, разом з поняттям «контракт» використовується поняття «угода», як, наприклад, у ст. 15 ГК України, п. 2 «Технічне регулювання у сфері господарювання».

Зовнішньоекономічний договір (контракт), згідно із Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [10], – це «матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на виникнення, зміну або припинення їх взаємних прав і обов'язків у сфері зовнішньоекономічної діяльності». Тут також ототожнені договір, контракт і угода.

Згідно з Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 11 (МСБО 11) Будівельні контракти [11]: «Будівельний контракт - це контракт, спеціально укладений на спорудження одного активу або комбінації активів, які тісно пов'язані між собою або взаємозалежні за умовами їх проектування, технології та функціонування чи за їх кінцевим призначенням та використанням».

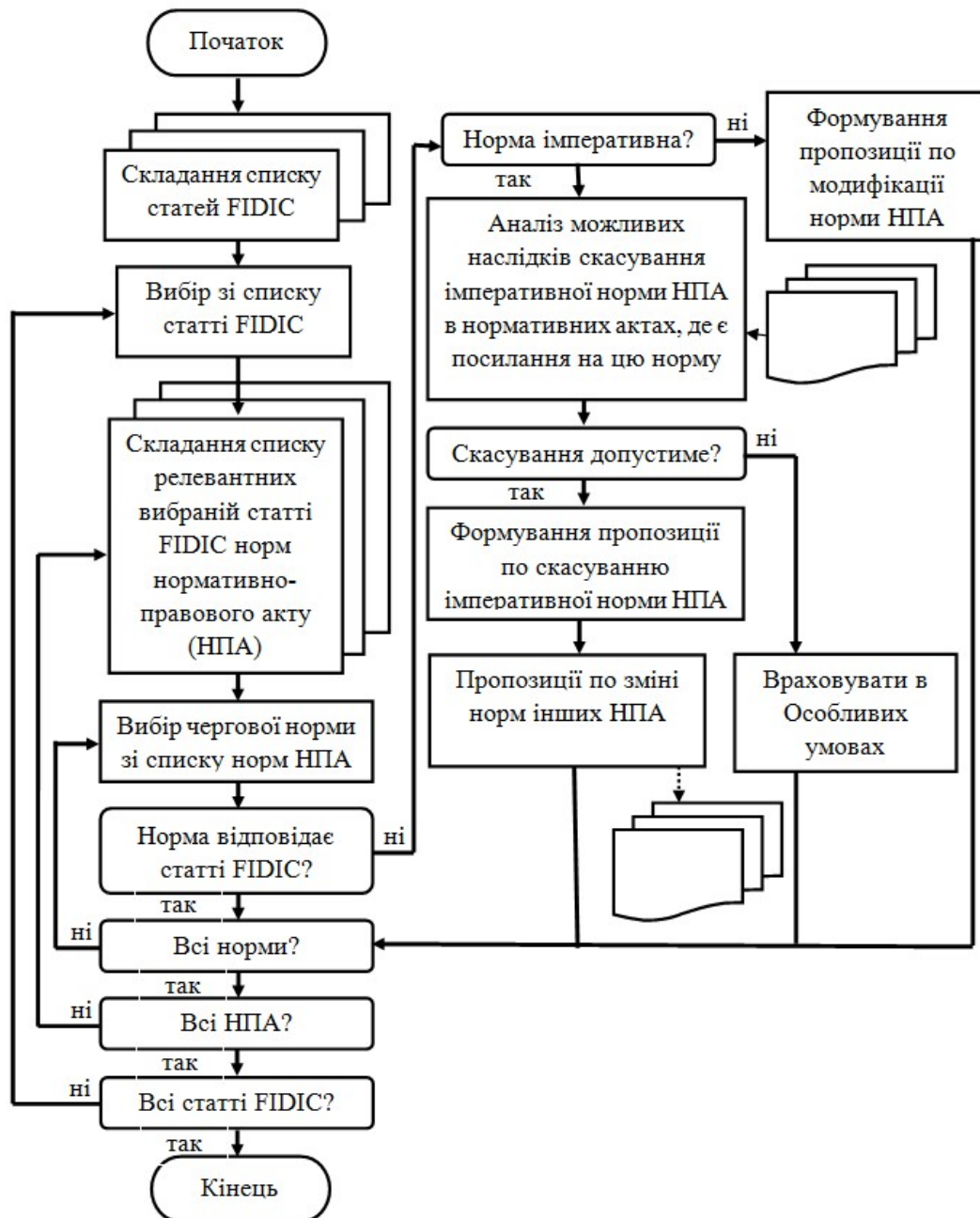

Рисунок 2 – Схема алгоритму адаптації типових загальних умов FIDIC
 Figure 4 – Scheme of the algorithm for adaptation of the typical FIDIC General Conditions
 Джерело: розроблено авторами

За п. 4 МСБО 11 [11] будівельний контракт може укладатися на спорудження одного активу, такого як міст, будівля, дамба, трубопровід, дорога, корабель або тунель. Будівельний контракт може також укладатися на будівництво кількох активів, які тісно взаємопов'язані між собою чи взаємозалежні за умовами проектування, технології чи функціонування, або за їх основним призначенням, або за використанням; прикладами таких контрактів є контракти на спорудження переробних заводів або інших складних виробничих об'єктів чи обладнання.

В табл. 1 нами порівнюються, по-перше, склад документації за контрактом FIDIC, по-друге, склад договірної документації постанови Кабінету Міністрів України № 668 (далі – постанова 668) [12].

Згідно [6] Особливі умови контракту мають вищий пріоритет, ніж Загальні умови, отже, у табл. 2.1 вони знаходяться вище Загальних умов. Як видно, в постанові № 668 не встановлені пріоритети документів, вони впорядковані за фазами проходження процедури закупівлі.

Таблиця 1 – Порівняння складу Контракту FIDIC і договірної документації
 Table 1 – Comparison of the FIDIC Contract and Contract Documentation

Контракт FIDIC [13]	Договірна документація [12]
а) Контрактна угода (за наявності такої), б) Повідомлення про акцепт, в) Тендерна пропозиція, г) Особливі умови, д) Загальні умови, е) Технічні умови, ж) Креслення, і з) Відомості та будь-які інші документи, які є частиною Контракту.	а) Договір підряду з істотними умовами згідно з Постановою КМ України № 668, б) проектна, кошторисна, тендерна документація, в) Тендерна пропозиція, г) Акцепт тендерної пропозиції, д) повідомлення, запити, претензії тощо), які встановлюють, конкретизують, уточнюють або змінюють умови договору підряду.

Джерело: Складено авторами

Умовами даних контрактів FIDIC передбачається два способи укладання контракту (за результатами аналізу, виконаного в роботі [5]):

- контракт вважається укладеним з отриманням підрядником сповіщення замовника про акцепт оферти підрядника;
- контракт вважається укладеним з підписанням сторонами договору підряду.

У першому випадку сторони вступають в контрактні відносини або

- а) без підписання договору підряду, або
- б) до його підписання.

В обох варіантах контрактні відносини вступають в силу при обов'язковій наявності двох документів: оферти (Letter of Tender) [6], належним чином оформленої і підписаної підрядником, і сповіщення про акцепт (Letter of Acceptance) [6], належним чином оформленого, підписаного і доставленого підряднику замовником.

Оферта – це лист підрядника замовнику, в якому міститься пропозиція підрядника виконати будівництво об'єктів відповідно до вимог замовника, викладеними в тендерній документації. До оферти додається документ, іменований як «Додаток до оферти», який є невід'ємною її частиною (Appendix to Tender) [6] (визначення 1.1.1.9). Разом з офертою подаються документи, в яких викладено зміст пропозиції підрядника і які разом з офертою складають тендерну пропозицію підрядника (Tender) [6] (визначення 1.1.1.8). Орієнтовна форма оферти приведена в частині 3 Умов контракту FIDIC [6].

Повідомлення про акцепт представляє собою лист замовника підряднику, в якому замовник офіційно повідомляє про акцепт (прийняття) оферти підрядника і отримання якого підрядником означає укладення контракту між сторонами на умовах, зазначених у тендерній документації замовника та тендерній пропозиції підрядника. Повідомлення про акцепт повинно містити вказівку щодо акцептованої суми контракту і може в якості додатків містити документи (додаткові угоди, протоколи тощо), які фіксують домовленості сторін, досягнуті після подачі оферти, а саме, в ході переговорів на етапі розгляду і оцінки оферти.

Зазначені домовленості можуть в допустимих умовах проведення тендера межах змінювати зміст тендерної пропозиції підрядника і (або) фіксувати результати виправлення арифметичних помилок, виявлених замовником у тендерній пропозиції підрядника. Якщо на додаток до повідомлення про акцепт сторони мають намір підписати договір підряду, в тексті повідомлення про акцепт має бути зазначено, що це повідомлення разом з офертою та іншими документами складають контракт між сторонами до підписання сторонами Договору підряду.

Перший спосіб може виявитися неприйнятним для використання в Україні, де відповідно до вимог законодавства вступ сторін у договірні відносини в обов'язковому порядку оформляється договором підряду. У цьому випадку застосовується другий спосіб, при якому повідомлення про акцепт в описаному вище значенні і вигляді відсутнє. Замовник лише повідомляє підрядника про те, що останній є переможцем тендеру, і запрошує його на переговори щодо підготовки до укладення договору підряду. У цьому випадку дата повідомлення про акцепт повинна зазначатися в тексті умов контракту [6] як дата підписання договору підряду, про що прямо сказано в другій частині визначення терміна «повідомлення про акцепт», даного в підпункті 1.1.1.3 пункту 1.1 статті 1 [6]: «Якщо такого повідомлення про акцепт не передбачено, то термін «Повідомлення про акцепт» позначає Договір підряду, і дата подання або отримання повідомлення про акцепт вважається датою підписання Договору підряду».

Умовами контракту для проектів типу «ПБ-ЕРС» і для проектів, які виконуються «під ключ» FIDIC за замовчуванням передбачається тільки один спосіб укладення контракту, а саме підписання сторонами договору підряду. Якщо замовник вважає за необхідне, щоб контракт вважався укладеним до підписання сторонами договору підряду, то він повинен вказати це в Особливих умовах (Пункт 1.6. Керівництва з підготовки особливих умов) [6].

Існують значні відмінності між складом договору підряду, приведеному в частині 3 Умов контракту FIDIC [13], і договору підряду, складеному на основі вимог постанови № 668 [12]. Порівняння складу Загальних Умов FIDIC та істотних умов договору підряду наведені в табл. 2-3.

Таблиця 2 – Порівняння Загальних Умов FIDIC та істотних умов договору підряду в капітальному будівництві

Table 2 – Comparison of the FIDIC General Terms and Essential Terms of Contract in Capital Construction

Контракт FIDIC [6]. Загальні Умови	Примірний договір підряду в капітальному будівництві[14]
1. Загальні положення 2.Замовник 3. Інженер 4. Підрядник 5. Призначені субпідрядники 6. Персонал і робоча сила 7. Обладнання, матеріали та якість робіт 8. Початок, затримки і припинення робіт 9. Випробування по завершенні будівництва 10. Приймання об'єктів замовником 11. Відповідальність за недоліки 12. Вимірювання і оцінка 13. Зміни і коригування 14. Ціна контракту і оплата 15. Розірвання контракту замовником 16. Припинення робіт і розірвання контракту підрядником 17. Ризик і відповідальність 18. Страхування 19. Форс-мажор 20. Претензії, спори та арбітраж	1. Предмет Договору 2. Договірна ціна 3. Забезпечення виконання зобов'язань Сторін за Договором 4. Ризики знищення або пошкодження об'єкта будівництва та їх страхування 5. Забезпечення робіт (будівництва об'єкта) проектною документацією 6. Забезпечення робіт матеріалами, устаткуванням та послугами 7. Порядок залучення до виконання робіт субпідрядників 8. Залучення до виконання робіт робочої сили 9. Організація виконання робіт 10. Фінансування робіт (будівництва об'єкта) 11. Проведення розрахунків за виконані роботи 12. Приймання-передача закінчених робіт (об'єкта будівництва) 13. Відповідальність сторін за порушення зобов'язань за Договором та порядок урегулювання спорів 14. Внесення змін у Договір та його розірвання 15. Уповноважений представник Замовника (якщо він залучається) 16. Строк дії Договору 17. Договірна документація 18. Інші умови Договору

Джерело: Складено авторами

Відмінність договору підряду за FIDIC і договору будівельного підряду за українськими нормативно-правовими актами полягає в тому, що істотні (імперативні) умови складання і виконання договору наводяться:

- в договорі підряду за FIDIC – окремо у складі контрактної документації, хоча і є його обов'язковими додатками;
- в договорі підряду за українськими нормативно-правовими актами – безпосередньо в тексті договору.

Статтею 2 нової Червоної книги регламентуються обов'язки Замовника щодо: надання Підряднику права володіння будівельним майданчиком і доступу на нього; допомоги Підряднику в отриманні ним дозволів, ліцензій або узгоджень; дій персоналу Замовника згідно пп. 4.8 (Техніка безпеки) і п. 4.18 (Охорона навколишнього середовища); його фінансових зобов'язань і претензій.

В нормативно-правових актах України питання надання права володіння і доступу на будівельний майданчик обумовлюються згідно зі статтею 875 ЦК України, де зазначено, що за договором будівельного підяду замовник зобов'язується надати підрядникові будівельний майданчик (фронт робіт).

Таблиця 3 – Порівняння Загальних Умов FIDIC та істотних умов договору підяду (автомобільні дороги)

Table 3 – Comparison of the FIDIC General Terms and Substantive Contract Conditions (Roads)

Контракт FIDIC [6]. Загальні Умови	Примірний договір підяду на (автомобільні дороги) [14]
1. Загальні положення. 2. Замовник. 3. Інженер. 4. Підрядник. 5. Призначені субпідрядники. 6. Персонал і робоча сила. 7. Обладнання, матеріали та якість робіт 8. Початок, затримки і припинення робіт. 9. Випробування по завершенні будівництва. 10. Приймання об'єктів замовником. 11. Відповідальність за недоліки. 12. Вимірювання і оцінка. 13. Зміни і коригування. 14. Ціна контракту і оплата. 15. Розірвання контракту замовником. 16. Припинення робіт і розірвання контракту підрядником. 17. Ризик і відповідальність. 18. Страхування. 19. Форс-мажор. 20. Претензії, спори та арбітраж.	1. Предмет Договору. 2. Ризики Сторін та умови їх страхування. 3. Терміни виконання робіт та умови їх перегляду. 4. Договірна ціна робіт і порядок її уточнення. 5. Представники Сторін на будівельному майданчику. 6. Надання та використання будівельного майданчика. 7. Забезпечення робіт проектно-кошторисною документацією. 8. Матеріально-технічне забезпечення робіт. 10. Робоча сила. 11. Організація виконання робіт. 12. Контроль за якістю робіт, матеріалів, устаткування. 13. Порядок фінансування та здійснення розрахунків за виконані роботи. 14. Припинення виконання робіт у зв'язку з консервацією незавершеного об'єкта. 15. Прийняття в експлуатацію завершеного об'єкта. 16. Гарантійні терміни експлуатації об'єкта 17. Відповідальність Сторін. Порядок вирішення спорів. 18. Порядок розірвання Договору. Внесення змін до нього. 19. Особливі умови.

Джерело: Складено авторами

Затримки початку робіт через несвоєчасне надання підрядникові прав володіння і доступу на будівельний майданчик з вини замовника підпадають під частини 1 і 2 статті 850. Сприяння замовника: «1. Замовник зобов'язаний сприяти підрядникові у виконанні роботи у випадках, в обсязі та в порядку, встановлених договором підяду. У разі невиконання замовником цього обов'язку підрядник має право вимагати відшкодування завданих збитків, включаючи додаткові витрати, викликані простоем, перенесенням строків виконання роботи, або підвищення ціни роботи.

2. Якщо виконання роботи за договором підяду стало неможливим внаслідок дій або недогляду замовника, підрядник має право на сплату йому встановленої ціни з урахуванням плати за виконану частину роботи, за вирахуванням сум, які підрядник одержав або міг одержати у зв'язку з невиконанням замовником договору.»

Стаття встановлює обов'язок замовника сприяти підряднику у виконанні роботи. Правова природа підрядних відносин дозволяє зробити висновок, що дії замовника по сприянню не повинні бути тотожними діям підрядника, які він здійснює для виконання власних зобов'язань. Цей обов'язок замовником реалізується за умови передбачення у договорі одночасно трьох складових: випадків, обсягів та порядку сприяння. За невиконання обов'язків із сприяння замовник повинен відшкодувати підряднику спричинені ним збитки зокрема додаткові витрати, викликані простоем, перенесенням строків

виконання роботи, підвищенням ціни роботи. Частина 2 статті визначає правові наслідки дій або недовлад замовника, наслідком яких стала неможливість виконання роботи підрядником.

Або частину 1 статті 886 ЦК України: «1. У разі невиконання або неналежного виконання замовником обов'язків за договором будівельного підряду він сплачує підрядникові неустойку, встановлену договором або законом, та відшкодовує збитки у повному обсязі, якщо не доведе, що порушення договору сталося не з його вини.»

Дана стаття встановлює відповідальність замовника в разі невиконання або неналежного виконання умов договору (наприклад, несвоєчасна поставка матеріалу, устаткування тощо). Як і ч. 2 ст. 883 ЦК України, норма встановлює диспозитивність визначення такого способу забезпечення виконання зобов'язань як неустойка, тобто сторони можуть домовитися про сплату неустойки (розмір, порядок оплати), закріпивши такі положення в договорі або керуючись нормами, встановленими законодавством. Незалежно від сплати неустойки, замовник також відшкодовує збитки в повному обсязі за порушення умов договору. Дія вказаної статті може не наступати в разі, якщо замовник доведе, що порушення договору сталося не з його вини. Обов'язок такого доказування покладається на замовника.

Згідно ст. 318, ч. 1 ГК України за договором підряду на капітальне будівництво замовник зобов'язується надати підряднику будівельний майданчик. Підрядник має право порушувати строки виконання роботи у випадках, визначених ч. 3 ст. 320 ГК України, - у разі невиконання замовником тих своїх зобов'язань за договором підряду, невиконання яких призвело до ускладнення або взагалі до неможливості початку чи подальшого проведення підрядником робіт або до їх значного ускладнення. Наприклад, замовник не оформив усіх необхідних дозволів і узгоджень з державними органами та органами місцевого самоврядування на початок робіт.

Згідно ст. 322, ч. 1 ГК України за невиконання або неналежне виконання зобов'язань за договором підряду на капітальне будівництво винна сторона сплачує штрафні санкції, а також відшкодовує другій стороні збитки (зроблені другою стороною витрати, втрату або пошкодження її майна, неодержані доходи) в сумі, не покритій штрафними санкціями, якщо інший порядок не встановлено законом.

Порівняльний аналіз статей і пунктів нормативно-правових актів України зі ст. 2 Загальних Умов FIDIC дозволяє зробити висновок, що, в цілому, вони відповідають один одному по суті, проте є невідповідність їх структури. Якщо в умовах FIDIC вимоги до замовника сконцентровані в одній статті, то в ЦК України, ГК України і Загальних умовах [12] вони не сконцентровані. Пристосування до імперативних умов нормативно-правових актів України може бути здійснене відповідним формулюванням Особливих Умов FIDIC [6].

Висновки та рекомендації. За результатами проведеного аналізу слід відзначити:

1. Договірні моделі, розроблені Міжнародною федерацією інженерів-консультантів, не можуть застосовуватися в умовах української правової системи «в чистому вигляді» без внесення певних змін у нормативно-правові акти України. Дія умов типових договорів FIDIC, сконструйованих на основі доктрин загального права, а також на основі врахування специфіки будівельних проектів, може бути заблокована вибором українського права для регулювання договірних відносин. Нехтування імперативними вимогами українського законодавства у контрактах FIDIC є недопустимим.

В разі вибору українського права проблематичним буде застосування умов про строки в п. 8.4 Червоної, Жовтої і Срібної книг, а також про покладання на підрядника ризику невиконання договору внаслідок обставин непереборної сили (п. 17.3 Срібної книги), про здавання-приймання робіт.

З іншого боку, вибір права країни, що відноситься до англо-саксонської правової сім'ї, не дозволить застосовувати умови, засновані на українському праві (зокрема, застосування неустойок за порушення договірних обов'язків). Отже, необхідно передбачити відповідні правові формулювання Особливих Умов для гармонійної реалізації контрактів FIDIC в дорожньому господарстві України.

Перелік посилань

1. Варавенко В.Е. Сравнительный анализ правового положения технического заказчика по российскому законодательству и инженера по условиям договоров Международной федерации инженеров-консультантов (FIDIC) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://отрасли-права.pdf/article/14040>.

2. Клэе Л., Никифоров И.В. Контракты на строительство по правилам FIDIC: применение и толкование [Електронний ресурс] / Л. Клэе, И.В. Никифоров // М.: Статут, 2016. – 527 с. – Режим доступу: www.estatut.ru/pdf/1105_2.pdf.

3. Новоселов М.А. Применение lex constructionis в России для регулирования договора международного строительного подряда [Электронный ресурс] / М.А. Новоселов // Бизнес в законе. Экономико-юридический журнал, вып. 4, 2014. – с.104 – 107. – Режим доступа: <http://www.urvak.ru/articles/bizne-vypusk-4-primenenie-lex-constructionis-v-ros/>.
4. Смирнов Е.Б. Типовые формы международных и национальных строительных контрактов и их адаптация к условиям России [Электронный ресурс] / Е.Б. Смирнов, 2011. - Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/tipovye-formy-mezhdunarodnyh-i-natsionalnyh-stroitelnyh-kontraktov-i-ih-adaptatsiya-k-usloviyam-rossii>.
5. Пособие по применению типовых строительных контрактов ФИДИК // Британский строительный центр StPCP, Санкт-Петербург. – 2003.
6. Conditions of Contract for CONSTRUCTION FOR BUILDING AND ENGINEERING WORKS DESIGNED BY THE EMPLOYER [Электронный ресурс] / First Edition 1999. – 128 p. - Режим доступа: <http://site.iugaza.edu.ps/kshaath/files/2010/12/FIDIC-1999-RED-BOOK.pdf>.
7. Закон України Про публічні закупівлі // (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 9, ст.89).
8. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356.
9. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144.
10. Закон України Про зовнішньоекономічну діяльність // з подальшими змінами(Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, N 29, ст. 377).
11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 11 (МСБО 11) Будівельні контракти. - Режим доступа: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_017/print1478666496233524.
12. Загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві // Кабінет Міністрів України, Постанова від 1 серпня 2005 р. N 668 «Про затвердження Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві».
13. Деякі питання реформування системи державного управління автомобільними дорогами загального користування [Електронний ресурс] / Розпорядження Кабінету міністрів України від 31 березня 2015 р. № 432-р. - Режим доступа: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/432-2015-%D1%80>.
14. Примірний договір підряду в капітальному будівництві [Електронний ресурс] // Наказ Мінбуду від 27 жовтня 2005 року N 3. – Режим доступа: <http://www.uazakon.com/document/fpart36/idx36002.htm>.

PROBLEMS AND PROSPECTS FOR IMPLEMENTING FIDIC CONTRACTS IN THE ROAD SECTOR OF UKRAINE

Kanin Alexander Petrovich, PhD (Candidate of Technical Science), Associate Professor, National Transport University, Professor of Department of Transport Construction and Property Management, e-mail: kaninap@ukr.net, tel. +380442807909, <https://orcid.org/0000-0001-6849-2505>

Kharchenko Anna Mykolaivna, PhD (Candidate of Technical Science), Associate Professor, National Transport University, Associate Professor of Department of Transport Construction and Property Management, e-mail: anna-x3@ukr.net, tel. +380442807909, <https://orcid.org/0000-0001-8166-6389>

Tsynka Anatolii Oleksandrovych, The state-owned enterprise "M.P. Shulgin State Road Research Institute" (State Enterprise "DerzhdorNDI"), First Deputy Director of DerzhdorNDI SE, e-mail: tsinka_80@ukr.net, tel.+380442873123, <https://orcid.org/0000-0002-0357-2325>

Summary. The legal analysis of the problems of implementation of typical FIDIC contracts in the road sector of Ukraine was conducted. The main obstacles to harmonization of FIDIC conditions and requirements with local legislation of Ukraine are established based on the experience of different countries of the world. The main advantages of using typical FIDIC contracts in construction are given. The ways and perspectives of regulation of the application of FIDIC standards to the road sector of Ukraine are presented.

Key words: typical FIDIC contracts, harmonization, imperative norms, General Terms, Special Terms, Contract.

References

1. Varavenko V.E. Sravnytelnyi analiz pravovogo polozheniya tekhnicheskogo zakazchika po rossiyskomu zakonodatelstvu y ynzhenera po usloviyam dohovorov Mezhdunarodnoi federatsyy inzhenerov-konsultantov (FIDIC). URL: <http://отрасли-права.рф/article/14040>.
2. Klee, L., Nykyforov, Y. (2016). Kontrakty na stroytelstvo po pravylam FIDIC: prymerenye y tolkovanye. M., Statut, 527. URL: www.estatut.ru/pdf/1105_2.pdf.
3. Novoselov, M. (2014). Prymerenye lex constructionis v Rossyy dlia rehulyrovaniya dohovora mezhdunarodnoho stroytelnoho podriada. Byznys v zakone. Ekonomiko-yurydycheskyi zhurnal, 4, P. 104 – 107. URL: <http://www.urvak.ru/articles/bizne-vypusk-4-primenenie-lex-constructionis-v-ros/>.
4. Smyrnov, E. (2011). Tipovye formy mezhdunarodnykh y natsionalnykh stroytelnykh kontraktov y ykh adaptatsiya k usloviyam Rossyy. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/tipovye-formy-mezhdunarodnykh-i-natsionalnykh-stroitelnykh-kontraktov-i-ih-adaptatsiya-k-usloviyam-rossii>.
5. Posobye po prymereniyu tipovykh stroytelnykh kontraktov FYDYK. (2003). Brytanskyi stroytelnyi tsentr StPCP, Sankt-Peterburh.
6. Conditions of Contract for CONSTRUCTION FOR BUILDING AND ENGINEERING WORKS DESIGNED BY THE EMPLOYER (1999). First Edition, 128 p. URL: <http://site.iu-gaza.edu.ps/kshaath/files/2010/12/FIDIC-1999-RED-BOOK.pdf>.
7. Zakon Ukrainy Pro publichni zakupivli (2016). Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 9, st.89.
8. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy (2003). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 40-44, st.356.
9. Hospodarskyi kodeks Ukrainy (2003). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 2003, 18, 19-20, 21-22, st.144.
10. Zakon Ukrainy Pro zovnishnoekonomichnu diialnist (1991). Vidomosti Verkhovnoi Rady URSS (VVR), 29, st. 377.
11. Mizhnarodnyi standart bukhgalterskoho obliku 11 (MSBO 11) Budivelni kontrakty. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_017/print1478666496233524.
12. Zahalni umovy ukladennia ta vykonannia dohovoriv pidriadu v kapitalnomu budivnytstvi (2005). Kabinet Ministriv Ukrainy, Postanova vid 1 serpnia 2005, 668 «Pro zatverdzhennia Zahalnykh umov ukladennia ta vykonannia dohovoriv pidriadu v kapitalnomu budivnytstvi».
13. Deiaki pytannia reformuvannia systemy derzhavnoho upravlinnia avtomobilnymy dorohamy zahalnoho korystuvannia (2015). Rozporiadzhennia Kabinetu ministriv Ukrainy vid 31 bereznia 2015, 432-r. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/432-2015-%D1%80>.
14. Prymirnyi dohovor pidriadu v kapitalnomu budivnytstvi (2005). Nakaz Minbudu vid 27 zhovtnia 2005, 3. URL: <http://www.uazakon.com/document/fpart36/idx36002.htm>.